

SCI-CONF.COM.UA

THE WORLD OF SCIENCE AND INNOVATION

**PROCEEDINGS OF IX INTERNATIONAL
SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
APRIL 7-9, 2021**

**LONDON
2021**

THE WORLD OF SCIENCE AND INNOVATION

Proceedings of IX International Scientific and Practical Conference
London, United Kingdom
7-9 April 2021

**London, United Kingdom
2021**

UDC 001.1

The 9th International scientific and practical conference “The world of science and innovation” (April 7-9, 2021) Cognum Publishing House, London, United Kingdom. 2021. 794 p.

ISBN 978-92-9472-197-6

The recommended citation for this publication is:

Ivanov I. Analysis of the phaunistic composition of Ukraine // The world of science and innovation. Proceedings of the 9th International scientific and practical conference. Cognum Publishing House. London, United Kingdom. 2021. Pp. 21-27. URL: <https://sci-conf.com.ua/ix-mezhdunarodnaya-nauchno-prakticheskaya-konferentsiya-the-world-of-science-and-innovation-7-9-aprelya-2021-goda-london-velikobritaniya-arhiv/>.

Editor

Komarytskyy M.L.

Ph.D. in Economics, Associate Professor

Collection of scientific articles published is the scientific and practical publication, which contains scientific articles of students, graduate students, Candidates and Doctors of Sciences, research workers and practitioners from Europe, Ukraine, Russia and from neighbouring countries and beyond. The articles contain the study, reflecting the processes and changes in the structure of modern science. The collection of scientific articles is for students, postgraduate students, doctoral candidates, teachers, researchers, practitioners and people interested in the trends of modern science development.

e-mail: london@sci-conf.com.ua

homepage: <https://sci-conf.com.ua>

©2021 Scientific Publishing Center “Sci-conf.com.ua” ®

©2021 Cognum Publishing House ®

©2021 Authors of the articles

56.	<i>Катеринчук К. В., Медведєв Д. В.</i> ПОНЯТТЯ «ГЛАСНОСТІ» В ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ.	362
57.	<i>Колісник О. В., Тхір Н. А., Оганесян С. В.</i> МОДНІ ТЕНДЕНЦІЇ ХХІ СТОЛІТТЯ: БРЕНДИНГ, АЙДЕНТИКА, ФІРМОВИЙ СТИЛЬ.	365
58.	<i>Кондратюк Д. М.</i> ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ДІАГНОСТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ.	370
59.	<i>Костик Є. П.</i> ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ МОТИВАЦІЙНИХ ІНСТРУМЕНТІВ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА.	377
60.	<i>Криськів М. Й.</i> ПІДВИЩЕННЯ МОВЛЕННЄВОЇ КУЛЬТУРИ УЧНІВ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ПРИЙМЕННИКІВ.	387
61.	<i>Кузів Л. Б.</i> СТИЛІСТИЧНІ ЗАСОБИ АТРАКТИВНОСТІ В ЗАГОЛОВКАХ АНГЛОМОВНИХ МОЛОДІЖНИХ ОНЛАЙН-ВИДАНЬ.	398
62.	<i>Кулик О. Д.</i> КРИТЕРІАЛЬНО-РІВНЕВА ХАРАКТЕРИСТИКА СФОРМОВАНOSTІ КОМУНІКАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ І ЛІТЕРАТУРИ.	405
63.	<i>Лазарева А. О.</i> ПІДГОТОВКА СПЕЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ФАХІВЦІВ ДО РОБОТИ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА.	413
64.	<i>Лук'янова Г. Ю., Свита Х. О.</i> ВЛАСТИВОСТІ ПРАВ ТА СВОБОД ЛЮДИНИ ТА ГРОМАДЯНИНА ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ.	419
65.	<i>Максімішин О. В., Максімішина Т. М., Дмитрієва Л. Ю.</i> РЕАЛІЗАЦІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ МОБІЛЬНОГО НАВЧАННЯ У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ-МЕДИКІВ.	424
66.	<i>Малишко В. В.</i> ОСОБЛИВОСТІ ВДОСКОНАЛЕННЯ МІЖБЮДЖЕТНИХ ВІДНОСИН В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ.	433
67.	<i>Маматова З. Р.</i> ОСОБЛИВОСТІ ВИХОВАННЯ ДИТИНИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ В СІМ'Ї.	443
68.	<i>Марків В. М., Заворуєва О. М., Клименко С. І., Помін Н. В., Рог О. В.</i> ФОРМУВАННЯ В УЧНІВ ПОЗИТИВНОГО СТАВЛЕННЯ ДО НАВЧАННЯ.	453
69.	<i>Мартинов В. Л.</i> ІТАЛІЙСЬКО-ТУРЕЦЬКА ВІЙНА У ВИСВІТЛЕННІ РОСІЙСЬКИХ ЖУРНАЛІВ.	459

**ПІДВИЩЕННЯ МОВЛЕННЄВОЇ КУЛЬТУРИ УЧНІВ
ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ПРИЙМЕННИКІВ**

Криськів Мирослава Йосипівна

кандидат педагогічних наук, викладач

Тернопільський національний педагогічний університет

імені Володимира Гнатюка

м. Тернопіль, Україна

Анотація. У статті визначено значення прийменників, їх семантико-граматичні і стилістичні властивості, роль у формуванні висловлювань школярів; з'ясовано місце прийменника у шкільному курсі української мови.. Зазначено найпоширеніші помилки у вживанні прийменників та запропоновано шляхи їх подолання.

Ключові слова: формування мовленнєвої культури, прийменник, комунікативна мета, стилістична грамотність, тренувальні вправи.

Культура мовлення формується багатством словника, досконалим володінням способами поєднання слів у речення, умінням розрізняти нейтральні і стилістично марковані мовні одиниці, допущенням стильового і експресивного дисонансу, фонетико-інтонаційною виразністю (в тому числі володінням темпом, ритмом, силою голосу), знанням психологічних особливостей народу, якому належить дана мова.

Комунікативна спрямованість уроків рідної мови є предметом досліджень багатьох сучасних учених-методистів – О. М. Біляєва, А. М. Богуш, С. Я. Єрмоленко, Л. І. Мацько, В. Я. Мельничайка, М. І. Пентилюк, Л. В. Скуратівського, Г. Т. Шелехової та інших. Вдосконалення комунікативної спрямованості викладання рідної мови є актуальною проблемою

лінгводидактики. Складова частина цієї проблеми – вивчення прийменників з комунікативною метою.

Тривалий час проблема формування комунікативних умінь і навичок у процесі вивчення службових слів не була об'єктом спеціальних досліджень. Переважна більшість мовознавців (О. К. Безпалько, І. К. Білодід, В. С. Ващенко, І. Р. Вихованець, К. Г. Городенська, А. П. Коваль) відзначає синтаксичну, стилістичну, морфологічну специфіку прийменників, їх багатогранну роль як мовного засобу у формуванні різноаспектних висловлювань. Таким чином, важливість ролі прийменників як мовного засобу у здійсненні акту спілкування, недосконалість умінь школярів правильно і доцільно вживати зазначену частину мови у мовленні визначають **мету** нашого дослідження.

Сучасні шкільні програми з української мови в початковій і середній школах освіти побудовані за спіралевидним принципом, який передбачає поступове розширення і поглиблення теоретичних відомостей, практичних умінь і навичок, по-перше, від класу до класу в початковій школі, а по-друге, з переходом від початкової ланки до середньої [2; с. 16].

Однією із тем, вивчення якої передбачено програмою [4] чи не у кожному класі (де частково, а де більш детально), є опрацювання прийменника як частини мови і як компонента у складі словосполучень та членів речення.

З прийменником діти знайомляться ще в період навчання грамоти у початковій школі в процесі читання, вміщених у букварі текстів і запису речень. На цьому етапі ознайомлення дітей із зазначеною частиною мови учитель ще не показує їх ролі у реченні. Цьому завданню підпорядковується вся робота над засвоєнням прийменника. Діти усвідомлюють, що:

1) слова *у, до, в, на, з, по, над, від, біля* та інші називаються прийменниками;

2) прийменники служать для зв'язку слів у реченні.

У 3 класі робота над вивченням прийменників спрямована на розвиток в учнів уміння розрізнити прийменники і префікси.

Учні усвідомлюють, що:

1) прийменники служать для зв'язку слів у реченні, а префікси – для утворення слів;

2) прийменники пишуться окремо зі словами, а префікси – разом (вони є частиною слова);

3) між прийменником і наступним словом можна вставити допоміжне слово, а між префіксом і коренем – ні.

У 4 класі вивчення прийменника пов'язується із опрацюванням розділу «Іменник». Діти вчаться розрізняти давальний і місцевий відмінки іменників у сполученнях слів за наявністю чи відсутністю прийменника, що передбачає в той же час і розвиток умінь правильно використовувати прийменники з іменниками в різних варіантах.

Таким чином, у кінці 4 класу в молодших школярів має сформуватися розуміння прийменника як частини мови, яка служить для зв'язку слів у реченні. Практично учні повинні вміти знаходити прийменники в тексті й визначати їх роль у ньому, відрізнити прийменники від префіксів та писати окремо зі словами, при яких вони вжиті.

У середніх класах робота над опрацюванням прийменника як частини мови і тих синтаксичних одиниць, до складу яких входять прийменники у ролі організуючого компонента, триває і поглиблюється.

У 5 класі учні закріплюють засвоєнні відомості про цю частину мови у процесі повторення і систематизації вивченого в початкових класах. Цей етап є підготовчою і перехідною ланкою до усвідомлення учнями прийменника як компонента у складі словосполучень, за допомогою якого здійснюється граматичний зв'язок між головним і залежним словом (розділ «Словосполучення. Головне та залежне слова у словосполученні»): *малювати в альбомі, сидіти навколо вогнища, пливати в човні.*

Краще зрозуміти й усвідомити синтаксичну природу прийменника учні матимуть змогу в 7-9 класах у процесі опрацювання синтаксису і пунктуації.

Частково до прийменника учні звертаються у 6 класі під час вивчення відмінків іменних частин мови та перехідних і неперехідних дієслів. Проте найглибше усвідомити значення прийменника та особливості його вживання в мовленні школярі можуть у 7 класі, де на вивчення цієї частини мови відводиться 6 годин.

Програма [4] передбачає вивчення таких питань:

- Прийменник як службова частина мови. Прийменник як засіб зв'язку у словосполученні.
- Непохідні і похідні прийменники.
- Правопис прийменників. Написання похідних прийменників разом, окремо і через дефіс.
- Культура мовлення. Особливості вживання прийменників з іменниками. Використання у мовленні прийменників-синонімів.

Вивчення прийменника передбачає поглиблення знань з граматики, удосконалення орфографічних умінь і навичок учнів, підвищення їх стилістичної грамотності й правильного вживання прийменників в усному і письмовому мовленні, що забезпечує такі його комунікативні якості, як правильність, точність, логічність, чистота, доцільність.

У 10 класі програмою [4] відводиться певна кількість годин на стилістичні засоби морфології і синтаксису, серед яких є прийменник. Одинадцятикласники звертаються до зазначеної частини мови в процесі побудови зв'язних висловлювань.

У програмі [4] визначено завдання опрацювання зазначеної частини мови у 7 класі, а саме:

Учні повинні знати: граматичні ознаки прийменника; вивчені орфографічні правила.

Учні повинні вміти: розпізнавати прийменники, правильно використовувати їх у мовленні; знаходити вивчені орфограми; пояснювати їх за допомогою правил; правильно писати прийменники, знаходити і виправляти помилки на вивчені правила.

Навчальний матеріал вивчається за підручником Г. Р. Передрій, Л. В. Скуратівський, Г. Т. Шелехова, Я. І. Остаф .Рідна мова. Київ : Освіта, 2001. 272 с.

Весь матеріал про прийменник сконцентрований, в одному параграфі і подається відповідно до програми [4]. Переважно вправи спрямовані на розвиток грамотності школярів. Це вправи на написання прийменників разом, через дефіс та окремо. Вправ, які б давали учням можливість правильно вживати прийменники у мовленні, недостатньо. Пропонується лише декілька вправ на засвоєння прийменників-синонімів.

Підвищенню культури мовлення може сприяти матеріал, що дається у вправах 312, 313, 314. Це вправи на вживання прийменників-синонімів.

Однак, на нашу думку, ці вправи недостатньо передбачають запобігання помилкам неправомірного вживання прийменників у мовленні.

У підручнику лише констатується, що багато прийменників української мови відмінні від прийменників російської, і це слід мати на увазі при перекладі [с. 15]. Проте не вказується, які саме ці прийменники, хоча у вправі 315 пропонується перекласти подані сполучення слів з російської мови на українську.

Учні мають пояснити, як правильно сказати українською – *пішов по воду* чи *пішов за водою*. Вчитель повинен доповнити підручник, добираючи необхідний теоретичний матеріал з розвитку культури мовлення.

Для цього учням необхідно пояснити специфічні особливості вживання прийменників української мови. Вивчення прийменника можна проводити за такими темами:

- урок 1. Прийменник як частина мови.
- урок 2. Непохідні й похідні прийменники.
- Урок 3. Особливості вживання прийменників з іменниками.

Використання в мовленні прийменників-синонімів.

- урок 4. Написання прийменників.
- урок 5. Розбір прийменника як частини мови.

– урок 6. Тренувальні вправи. Культура мовлення.

Вивчення прийменника передбачає не тільки поглиблення знань граматики, удосконалення орфографічних умінь і навичок семикласників, а й піднесення їхньої стилістичної грамотності. Адже не всі учні приділяють належну увагу правильному вживанню цих маленьких, але дуже поширених у нашій мові слів. Нерідко навіть після вивчення теми «Прийменник» в учнівському середовищі й далі побутують не літературні

Вислови типу: *«вчив по частинам», «був відсутній із-за хвороби», «згідно розкладу», «книжка написана на українській мові», «пляшка під олію», «виглянув без вікно»*

– замість –

вчив частинами, був відсутній через хворобу, згідно з розкладом, книжка написана українською мовою, пляшка для олії, виглянув через вікно.

Останнім часом серед мовців набули поширення безбарвні, здебільшого неправомірні в українській літературній мові конструкції-штампи з прийменником *по*:

«іспити по мові», «показники по успішності», «зошит по літературі», «змагання по легкій атлетиці».

Тому в системі практичних завдань чільне місце повинні посісти вправи, які б сприяли усуненню з мови учнів помилок на вживання прийменників. Особливо корисні з цього погляду вправи із редагування речень і словосполучень.

Скажімо, учні мають тенденцію вживати конструкції з прийменником *по* там, де літературною нормою повинні бути безприйменникові конструкції. Для цього можна дати таке завдання: на переносній дошці записуємо ряд висловів на зразок: *«показники по змагання», « по цілих днях», «по суботах», «відправити по пошті»*; пропонуємо перебудувати їх так, щоб у них не було прийменника. Виконавши це завдання, учні переконуються, що прийменник *по* тут зайвий. Вислови без нього (*показники змагання, цілими днями, суботами, відправити поштою, майстерня пошиття одягу*) простіші, милозвучніші і до

того ж відповідають літературній нормі. Те саме робимо, коли діти, наприклад, уживають безприйменникові конструкції замість прийменникових («згідно плану» – треба *згідно з планом*; «відповідно наказу» – *відповідно до наказу*, «захворів грипом» – *захворів на грип*), неправильно добирають прийменники («по моїй вині» – замість *з моєї вини*, «одяг для свята» – *одяг на свято*), відмінки («завдяки батьків» – замість *завдяки батькам*), пропускають прийменники в конструкціях з однорідними членами («зібралися на площі і клубі» – треба *зібралися на площі і в клубі*) тощо.

Помилки при вживанні прийменників нерідко зумовлюються впливом місцевих говірок. Зважаючи на це, пропонуємо кілька завдань на заміну прийменників-діалектизмів літературними відповідниками.

Наприклад, південно-західним діалектам властиві такі не літературні прийменникові конструкції, як «*йду на воєнкомат*», «*пішов до річки*», «*шукаю за ягодами*» та ін.

Щоб допомогти своїм вихованцям засвоїти в цих умовах літературні норми, використовуємо таблиці-плакати і добираємо відповідні вправи на редагування й переклади.

Даємо учням також кілька завдань.

1. Переписати, замінивши діалектні вирази літературними. Звернути увагу на вживання прийменників.

1. *Шукати за підпеньками (шукати опеньок).*

2. *Не забувати за тьотю (не забувати про тітку).*

2. Знайти діалектні прийменникові конструкції, замінити їх літературними відповідниками, скласти з ними речення.

1. *Сонце заглянуло без вікно.*

2. *Переходжу через коридор.*

3. *Спішу до умивальнику.*

4. *Весь час думаю за свого брата.*

5. *Заходив до мене сусід.*

ДОВІДКА. Через вікно, через коридор, до умивальника.

Учні, які добре розуміють граматичну суть прийменника і привчені до вдумливих мовних спостережень, успішно долають помилки в побудові прийменникових конструкцій. Для вироблення цих позитивних якостей у дітей, поряд з іншими, пропонуємо такі, наприклад, вправи:

1. З тексту виписати прийменники і слова, до яких вони відносяться. У дужках вказати питання до слова, відмінок.

Зразок: Жито жала, в копи клала (Т. Шевченко).

– В копи (клала в що? – знахідний відмінок).

Сонце надолужувало перед близьким кінцем літа. Воно розливалось по бруку гарячою плівкою, немов по великій вибоїстій сковороді. Від порту йшов солодкий густий дух кавунових шкаралуп.

2. Переписати, поставивши слова, що в дужках, у потрібній формі.

1. Під (вікно) затрубила тривожна труба. 2. Гомін ущух на (хвилинка). 3. Над (будинок) тоскно опадало кленове листя. 4. Потяг уже вилетів за (межа) вокзалу.

3. Прочитати, вживаючи на місці крапок відповідні прийменники.

... під степного лиману ... самісінької розкаряченої верби- велетня прослалася протока... прозорі води,... цієї протоки пригорнувся безкрайній херсонський степ, приліг і цілі століття ... тої протоки, гарячий, воду дудлить і ніяк напитися не може. А вода там свіжа-свіжа та прозора, бо... верби і далі ... вербою ... ту протоку б «є джерельна вода, віками б'є вода ... багатьох джерел, узимку навіть не замерзаючи. А ... тому боці протоки верболіз ... очеретом ... водою нахилився (За Остапом Вишнею).

ДОВІДКА: від, до, з, до, з-під, поза, в, із, на, над.

В українській мові прийменники виконують різні стилістичні функції. Щоб діти це усвідомили, даємо їм виконати вправу. Зліва на класній дошці заздалегідь записуємо два-три речення. Пропонуємо учням перебудувати їх, опустивши ті прийменники, без яких при конструюванні речень можна обійтися, і записати їх справа.

Ставимо до класу запитання: Чи зайві прийменники з **(зо)**, у реченнях лівої колонки? Зіставляємо кожен пар речень. Учні переконуються, що в реченнях лівої колонки прийменники вказують на приблизний час і вагу. Отже, прийменники тут виконують не синтаксичну, а стилістичну функцію. Зазначаємо, що таке вживання прийменників найбільш характерне для усної розмовної мови, художньої літератури та народної творчості. Повторення ж прийменників увиразнює мову, підсилює висловлення, наприклад:

За блакить свого мирного неба, за степи, за волошки оці б'ється тато, за край свій, за тебе із гвинтівкою у руці (І. Нехода).

Для закріплення знань та вироблення відповідних умінь і навичок пропонуємо семикласникам виконати кілька завдань.

1. Прочитати речення. Пояснити, якого відтінку значення надають виділені прийменники.

За горою, за крутою косарики косять (Народна творчість). *Разів із шість Рябка водою обливали* (П. Гулак-Артемівський). *Мазанок було всього, може, хат з п'ять* (Панас Мирний).

2. Послухати загадки (читає вчитель). Назвати прийменники та визначити їх роль.

Без рук, без ніг, а по воді плаває. (Риба). *Без рук, без ніг, тільки з рогами, а ходить попід небеса.* (Місяць). *Ой за лісом, за пралісом золота діжа сходить.* (Сонце).

У нашій мові є прийменники-синоніми, наприклад: *Біля, коло, при, задля, ради, заради; довкола, навколо, навкруг, кругом; крім, окрім, окрім; посеред, посередині, насеред, серед; через, крізь; мимо, повз* тощо. З такими прийменниками ознайомлюємо учнів на конкретних прикладах.

1. Прочитати речення, знайти в них прийменники-синоніми.

1. Біля самого берега причаїлося каченя (О. Ільченко) 2. Вода при березі почала каламутитись і жовкнути (М. Коцюбинський) 3 Коло річки, коло броду, два голуби пили воду (Нар. творчість). Серед села вдова жила в новій хатині (Т. Шевченко).

2. Пояснити значення виділених сполучень слів.

1. *Опівдні Серьожка вирушив на Полтаву.* (О. Гончар). 2. *Уговорив я таки бабусю їхати до Києва.* (Остап Вишня). 3. *Двір біліється крізь мряку.* (І. Франко).

Вихованню чуття мови та мовної спостережливості сприяють вправи із словами-омонімами, наприклад:

1. Сказати, якими частинами мови виступають у реченнях виділені слова.

1. *Хочеться хоч подивитись на свій край на милий.*

2. *Насипали край дороги дві могили в житті.*

3. *Тече вода край города.*

4. *На край світу билину море покотило.*

5. *Я подивився кругом себе.*

6. *Кругом дуба русалоньки мовчки дожидали.*

7. *Десь зовсім поруч стукнув кулемет.* (М. Бажан)

8. *Загін залишився просто неба в полі під дошкульним вітром* (П. Панч)

2. Скласти речення із словами *край, коло, кінець, круг* так, щоб вони виступили в ролі іменників і прийменник. Зразок: *Був уже кінець травня.* (О. Гончар). – *Сидить батько кінець стола.* (Т. Шевченко).

Під час опрацювання стилістичних властивостей прийменників не випускаємо з уваги також стилістичних функцій інших частин мови. Це сприяє комплексному засвоєнню мовних явищ, розвитку логічного мислення та культури мовлення.

Отже, вивчення прийменника в основній школі є досить складним навчальним процесом, адже учитель повинен дати школярам ту базу знань, яка б сприяла поліпшенню комунікативних якостей учнівського мовлення, забезпечила формування мовної особистості – людини, яка вільно й легко висловлюється з різноманітних питань виявляє високий рівень культури спілкування, дбає про якість свого мовлення, як усного, так і писемного, та його вдосконалення.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Бурда К. Поетапне опрацювання прийменника в шкільному курсі української мови. *Наукові записи Тернопільського державного педагогічного університету. Серія : Педагогіка*. 2002. № 11. С. 149–152.
2. Вашуленко М. С. Перспективність і наступність у навчанні української мови в початковій і середній школі. *Українська мова і література в школі*. 1991. № 8. С. 15–20.
3. Гриценко Т. Б. Українська мова та культура мовлення. Вінниця : Нова книга, 2003. 472 с.
4. Українська мова. 5–11 класи: навчальні програми, методичні рекомендації про викладання навчального предмета у закладах загальної середньої освіти у 2019/2020 н. р., вимоги до оцінювання. 192 с.
5. Українська мова. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів 1-4 класи. 2019. 104 с.